

Svět, vesmír, kosmos, mundus

V běžném užití se mezi těmito termíny nedělá prakticky žádný rozdíl, jen někteří myslitelé využívají možnosti mezi nimi přece jen rozlišovat, ne-li teoreticky přesně, tedy alespoň prakticky a podle kontextu. O vesmíru se mluví nejčastěji v astronomické souvislosti (a pak se pozemský svět nechává převážně stranou); ale má se za to, že vesmír je všehomír, tj. že to je všecko, a dohromady že je jeden. Jinak to je se světem; o světech v plurálu se mluví často a v nejrůznějších kontextech. V češtině je slovo „svět“ úzce spjato se „světlem“; svět je chápán jako jakási osvětlená scéna, přičemž se jakoby předpokládá, že má své stíny a temná zákoutí, a někdy dokonce že je jakoby obklopen tmou, temnotami, které nám unikají, nejsouce osvětleny. Zdá se proto, že svět není jeden, že jsou různé „světy“, ba někdy i podsvětí nebo zászvětí. (Patočka dokonce – s. 55-56 – v jistém době zdůrazňuje, ono světlo, které je původně světlem života, přičemž tento život je „námi umožněn“, takže naše životní pouť „sama tvoří si své světlo a světlo ne nedílná část potí samé.) Nejnověji se u nás mezi příbuzná slova stále víc dostává slovo „osvětí“, které razil od třicátých let Patočka (původně psal dokonce „obsvětí“, aby se překladem přiblížil německému „Umwelt“, neboť „okolí“ je překladem německého „Umgebung“; a protože von Uexküllův žák Petersen raději než o „Umwelt“ mluvil o „Eigenwelt“, zůstal pak Patočka u „osvětí“ tím spíše, že tak toto nové slovo připomínalo „osvojený svět“). To nám dnes umožňuje mluvit o „světech“ v množném čísle raději jako o různých „osvětích“, a slovo svět proti běžné mluvě zatížit závažnějšími významy, zejména pak uvažovat „svět“ opět jako „jeden“, protože společný všem vnitrosvětovým skutečnostem (jsoucům). Tato vnitrosvětová jsoucna jsou tedy, jak říkáme, „ve světě“, zatímco o člověku a o lidech raději mluvíme tak, že jsou „na světě“ (tak např. o narození dítěte mluvíme, že přišlo na svět, ačkoli „ve světě“ už bylo před narozením).

(Písek, 150107-1.)